

Zaak T-111/96

ITT Promedia NV tegen Commissie van de Europese Gemeenschappen

„Mededinging — Beroep tot nietigverklaring — Afwijzing van klacht —
Artikel 86 EG-Verdrag — Misbruik van machtspositie —
Vorderingen voor nationale rechterlijke instanties —
Recht van toegang tot rechter — Vordering tot uitvoering van overeenkomst —
Kennelijke beoordelingsfout — Verplicht onderzoek —
Onjuiste kwalificatie — Ontoereikende motivering”

Arrest van het Gerecht (Vierde kamer — uitgebreid) van 17 juli 1998 II - 2941

Samenvatting van het arrest

1. *Mededinging — Machtspositie — Misbruik — Begrip — Vordering voor nationale rechterlijke instanties — Door Commissie ontwikkelde beoordelingscriteria — Enge uitlegging — Inaanmerkingneming van algemeen beginsel van toegang tot rechter (EG-Verdrag, art. 86)*
2. *Mededinging — Administratieve procedure — Onderzoek van klachten — Besluit om klacht af te leggen — Rechterlijke toetsing (Verordening nr. 17 van de Raad, art. 3, lid 2)*

3. *Handelingen van de instellingen — Motivering — Verplichting — Draagwijdte — Beschikking tot toepassing van mededingingsregels*
(EG-Verdrag, art. 190)
4. *Mededinging — Gemeenschapsregels — Toepassing — Mededingingsverstorende gedraging die verenigbaar is met nationale wettelijke regeling — Geen invloed*
(EG-Verdrag, art. 85 en 86)
5. *Beroep tot nietigverklaring — Voor beroep vatbare handelingen — Weigering van Commissie om tot lidstaat richtlijn of beschikking inzake naleving van mededingingsregels door openbare bedrijven te richten — Daarvan uitgesloten*
(EG-Verdrag, art. 90 en 173)
6. *Mededinging — Machtspositie — Misbruik — Begrip — Vordering tot uitvoering van clause van overeenkomst*
(EG-Verdrag, art. 86)

1. De mogelijkheid om zijn rechten voor de rechter te kunnen doen gelden en de rechterlijke toetsing die zulks meebrengt, zijn de uitdrukking van een algemeen rechtsbeginsel dat ten grondslag ligt aan het constitutionele erfgoed dat alle lidstaten gemeen hebben. Dit beginsel is eveneens neergelegd in de artikelen 6 en 13 van het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden. Aangezien de toegang tot de rechter een grondrecht is en een algemeen beginsel dat de naleving van het recht garandeert, kan het aanspannen van een rechtsgeding slechts in hoogst uitzonderlijke gevallen als misbruik van een machtspositie in de zin van artikel 86 van het Verdrag worden aangemerkt.

Om te kunnen uitmaken in welke gevallen een vordering een misbruik in de zin van artikel 86 van het Verdrag oplevert, heeft de Commissie twee cumulatieve criteria vastgesteld: het beroep mag redelij-

kerwijs niet beschouwd kunnen worden als bedoeld ter vrijwaring van de rechten van de onderneming en moet dus uitsluitend dienen om de tegenpartij te tergen, en het moet deel uitmaken van een plan dat ertoe strekt de mededinging uit te schakelen. Deze criteria moeten evenwel eng worden uitgelegd en toegepast, zodat de toepassing van het algemene beginsel van de toegang tot de rechter niet in het gedrang komt. Bij de toepassing van het eerste criterium moet rekening worden gehouden met de situatie op het ogenblik waarop het geding wordt aangespannen. Bovendien gaat het er niet om, vast te stellen of de rechten die de betrokken onderneming deed gelden toen zij het geding aanspande, daadwerkelijk bestonden, noch of het geding zelf gegrond was. Wel moet worden nagegaan, of de betrokken onderneming met het geding de rechten beoogde te doen gelden waarvan zij op dat ogenblik redelijkerwijs mocht aannemen dat zij haar toekwamen.

2. Wanneer de Commissie heeft besloten om een krachtens artikel 3, lid 2, van verorde-

- ning nr. 17 ingediende klacht te seponeren zonder een onderzoek in te stellen, is de door het Gerecht van eerste aanleg uit te oefenen wettigheidstoetsing erop gericht na te gaan, of het litigieuze besluit niet op kennelijk onjuiste feitelijke gegevens berust, dan wel onwettig is wegens rechtsdwaling, kennelijke beoordelingsfouten of misbruik van bevoegdheid.
3. Een individuele beschikking moet aldus zijn gemotiveerd, dat de geadresseerde ervan daaruit kan opmaken waarom de maatregel is genomen en in voorkomend geval zijn rechten kan doen gelden en kan nagaan of de beschikking al dan niet gegrond is, en de gemeenschapsrechter in staat is zijn toezicht uit te oefenen; de omvang van die verplichting is afhankelijk van de aard der betrokken handeling en van de omstandigheden waaronder zij is vastgesteld. Een beschikking vormt een geheel, zodat elk deel met inachtneming van de andere delen moet worden gelezen.
 4. De verenigbaarheid van een nationale wettelijke regeling met de mededingingsregels van het Verdrag kan niet als beslissend worden beschouwd in het kader van het onderzoek van de toepasselijkheid van de artikelen 85 en 86 van het Verdrag op de gedragingen van de ondernemingen die zich naar deze wettelijke regeling voegen. In het kader van een dergelijk onderzoek door de Commissie betreft de voorafgaande toetsing van een nationale wettelijke regeling die op deze gedragingen van invloed is, alleen de vraag of deze wettelijke regeling de mogelijkheid van mededinging openlaat, die door autonome gedragingen van de ondernemingen kan worden verhinderd, beperkt of vervalst. Is dat niet het geval, dan zijn de artikelen 85 en 86 van het Verdrag niet van toepassing.
 5. De uitoefening van de bij artikel 90, lid 3, verleende bevoegdheid om de verenigbaarheid van overheidsmaatregelen met de verdragsbepalingen te toetsen, impliceert geen verplichting voor de Commissie om in te grijpen, zodat natuurlijke of rechtspersonen die de Commissie vragen krachtens artikel 90, lid 3, van het Verdrag in te grijpen, geen beroep kunnen instellen tegen de beslissing van de Commissie om geen gebruik te maken van haar bevoegdheden krachtens dit artikel.
 6. Het begrip misbruik in de zin van artikel 86 van het Verdrag is een objectief begrip, dat betrekking heeft op de gedragingen van een onderneming met een machtspositie die invloed kunnen uitoefenen op de structuur van een markt waar,
- De Commissie is niet verplicht in de motivering van haar beschikkingen inzake de toepassing van de mededingingsregels haar standpunt te bepalen met betrekking tot alle argumenten die de belanghebbenden tot staving van hun verzoek aanvoeren, doch zij kan volstaan met een uiteenzetting van de feiten en rechtsoverwegingen die in het bestek van haar beschikking van wezenlijk belang zijn.

juist door de aanwezigheid van de betrokken onderneming, de mededinging reeds is verzwakt, en die ertoe leiden dat de handhaving of ontwikkeling van de nog bestaande marktconcurrentie met andere dan de gebruikelijke middelen bij een op ondernemersprestaties gebaseerde normale mededinging — met goederen of diensten — wordt tegengegaan.

Uit de aard van de door artikel 86 van het Verdrag opgelegde verplichtingen volgt, dat ondernemingen met een machtspositie in bepaalde omstandigheden gedragingen of handelingen kunnen worden verboden die op zich geen misbruik opleveren en niet eens laakbaar zouden zijn indien zij het werk waren van ondernemingen die

geen machtspositie innemen. De sluiting van een overeenkomst of het verkrijgen van een recht kan dus een misbruik in de zin van artikel 86 van het Verdrag opleveren, wanneer een en ander uitgaat van een onderneming met een machtspositie.

Ook de vordering tot uitvoering van een clause van een overeenkomst kan een misbruik in de zin van artikel 86 van het Verdrag opleveren, met name wanneer die vordering verder reikt dan wat partijen redelijkerwijs op grond van de overeenkomst mochten verwachten of wanneer de omstandigheden die ten tijde van de sluiting van de overeenkomst golden, intussen zijn gewijzigd.